

A feltárt terület 28 m². A feltárást a Magyar Nemzeti Múzeum finanszírozta.

TOMKA GÁBOR

270. Nóráp, Kertekalja

(MRT 4. k. 58/1 lh.)

(Veszprém megye) Kő

2008. július 1–4. között elvégeztük a 0102/9 hrsz. telken a silótároló, csurgalékgyűjtő építését megelőző régészeti feltárást. A területen, amely egy füves, csaknem teljesen sík rét, húzott 7 (összesen mintegy 145 m hosszú) kutatóárok közül 6 teljesen negatívnak bizonyult. A 6. sz. kutatóárokban egy kb. 1,6 m átmérőjű, nagyjából szabályos kör alakú gödröt figyeltünk meg, amely semmiféle leletanyagot nem tartalmazott. Egykor talán vízgyűjtőként szolgálhatott. A kutatás során a felszínhez közeli rétegből összesen 3 db szórvány, apró kerámiatöredék került elő, továbbá 2 db mázatlan középkori oldal- és perem-, valamint 1 db mázas újkori peremtöredék.

RAINER PÁL

271. Nyékládháza, Pusztatemplom-dűlő

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kő

A miskolci Herman Ottó Múzeum 2008. június 9. és augusztus 1. között próbafeltárást végzett a Pusztatemplom-dűlőben. Célja a középkori Egyházasnyék templom alaprajzának és építési periódusainak tisztázása volt.

A templom alapfalai már mindenütt a föld alatt voltak, a mai felszínen kizárólag kő-, téglá- valamint habarcs-törmelék és embercsontok utaltak az egykori épület helyére. A feltárást eredményeként előkerültek a 14. századi téglalap alakú, egyenes szentélyzáródású, 4 sarkán diagonális támpillérekkel épült templom alapfalai. A templom épületének külső méretei 2,6×7,3 m. A szentélyfal a hajófal egyenes folytatása. A kettő kapcsolódásánál a D-i oldalon nagyméretű támpillér, az É-i fal külső oldalánál pedig a sekrestye Ny-i falának indítása található. A szentélyben egy nagyméretű oltár alapja került elő (2,5×2,8 m). A templomot Szent Miklósnak szentelték. Az oltár mellett, attól D-re előkerült egy több alkalommal is felhasznált, téglával falazott sír. A szentély D-i fala mentén olyan sírokat tártunk fel, melyek egy részét az épület alapjainak kiásásával már a templom építése során elvagták. Ezek a sírok tartozhattak az e helyen korábban álló Árpád-kori templomhoz, melynek azonban még semmiféle maradványa nem került elő a feltárást során. A szentély és a hajó találkozásánál, az É-i hajófal közelében találtunk egy falkiszedésre utaló sávot, mely nem a 14. századi templomhoz tartozhatott.

A 14. századi templomot a 15. sz. második felében D-i oldalról egy két boltszakaszos, sarkain diagonális pillérekkel megtámasztott épülettel (kápolna) bővítették, melynek elkészítése során az eredeti templom DNy-i sarkára helyezett diagonális támpillért vissza-

bontották. Keleten a hajó és a szentély találkozásához épített külső támpillérhez kötötték be az új épületet. A 15. századi bővítés K-i fala több olyan korábbi sírt is vágott, melyekben pénzlelet is volt. Ugyanakkor ezt az épületrészt a 15–16. században is használták temetkezési célokra. A D-i bővítés épületének omladékát a későbbi kőbányászok teljesen elvitték. A feltehetően két boltszakaszos épületrész boltozatából előkerült egy kétszer hornyolt, keresztboltozathoz kapcsolódó, riolittufából faragott csomópont.

A templom K-i fala feltehetően még a 19. században is állhatott, ami aztán teljes egészében a hajó területére omlott. A törtkőből készült, helyenként téglával kiegészített falszövet e területen jól dokumentálható volt. A bejárat mellett e beomlott falban kivehető volt a bejárat D-i szélének téglákkal történt armírozása is. Az épület a 16. században pusztulhatott el. Maradványait a 17. században lakóházként, vagy raktárként használhatták. Erre számos használati eszköz (vegyes mázas kerámia, szőlőmetsző kés) utal.

A templom a települést Ny-ról határoló dombosor egyik kisebb kiemelkedésén található. A templomdombora fölérve a mai gyalogút elmetszi a templom körítőfalát is. A templomdombtól D-re eső, ma még beépítetlen domboldalon a kilencvenes években még megfigyelhetőek voltak az Árpád-kori falu felszíni leletei is.

A feltárást nem terjedt ki a szentély középső szakaszára, feltáratlan maradt a sekrestye, valamint nem bontottuk el a Ny-i fal omladékát sem. Alatta feltehetően tovább folytatódna a már megtalált temetkezések.

Munkatársak: Horváth Antónia és Gál-Mlakár Viktor régész, Sáfrány Andrásné rajzoló.

PUSZTAI TAMÁS

272. Nyíregyháza, Felsőpázsit, Levendula utca

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Sza, Á

2008. szeptember 15–18. között hitelesítő ásatást végeztünk a címben jelzett helyen, aminek előzménye az volt, hogy a területéről már 1897-ben és 1930-ban is kerültek be honfoglalás kori leletek a múzeumba. A lelőhelyet Németh Péter és Dienes István lokalizálta 1971-ben. Terveink szerint ezt próbáltuk ásatással is igazolni.

A futóhomokos, É-D-i irányú dombhát – amelyik egyben a környék legmagasabb pontja is – K-i oldalán és a középső részén húztunk gépi erővel árkokat. Hat 10–11. századi, valamint két szarmata sírt tártunk fel. A sírok 2 m(!) mélyen kerültek elő. (Ennek valószínű oka, hogy a 80–120 cm vastag futóhomok a temető felhagyása után települt az eredeti dombhátra.) A császárkori sírokban vázakat nem találtunk, mindössze az egyikből került elő egy téglaszínű, korongolt kis edény. A 10–11. századi sírokból S-végű karikaékszerek, ezüstgyöngy, valamint egy fonott gyűrű került elő. A korábbi leleteket a domb É-i oldalán találták rigolírozás közben. Vélhetőleg itt vékonyabb a homokréteg, s emiatt kerülhettek a felszínre. Ez a része a dombnak azonban kutathatatlan,